

Het kan wél in Haarlemmermeer

Uitvoeringsprogramma D66 Haarlemmermeer

1. Wonen en Leven

Ondanks de ingezette versnelling blijft de behoefte aan betaalbare woningen groot. Het aandeel betaalbare woningen blijft achter bij het landelijk gemiddelde en de ambities van de gemeente¹.

Jongeren blijven langer bij hun ouders wonen, en alleenstaanden en eenoudergezinnen vinden zelden een woning. Voor ouderen is er onvoldoende aanbod van seniorenwoningen, waardoor de doorstroming naar geschiktere woningen stopt.

Het huidige tempo is onvoldoende om het beoogde woningaanbod² te realiseren. Naast landelijke factoren zijn er ook lokale knelpunten, zoals:

- Doordat grond vaak in eigendom is van projectontwikkelaars, is de invloed van de gemeente beperkt.
- Financiële haalbaarheid & stijgende bouwkosten
- Capaciteitsproblemen bij de gemeente
- Milieuwetgeving
- Druk op het stroomnet, capaciteitsproblemen bij netbeheerders Liander & Tennet

Door de toenemende druk op sociale voorzieningen en gezondheidszorg is het essentieel dat mensen langer zelfvoorzienend samen kunnen wonen en leven. Voldoende groen in de wijk is belangrijk voor gezondheid en verkoeling tegen hittestress.

Er wonen veel forenzen in Haarlemmermeer. Dat betekent dat veel van de openbare ruimte wordt ingenomen door auto's. Die ruimte zou ook gebruikt kunnen worden voor voorzieningen, woningen, groen en toegankelijkheid voor fietsers en voetgangers.

1.1 Bouw van (tijdelijke) woningen versnellen

D66 Haarlemmermeer heeft de ambitie om in 2030 ten minste 17.000 nieuwe woningen te realiseren. Dat willen we waarmaken door de regeldruk zo veel mogelijk te beperken. Door nauw samen te werken met de bouwsector kunnen we vertraging en zelfs stilvallen van geplande initiatieven zo veel mogelijk voorkomen.

2.600 tijdelijke woningen erbij

D66 wil tot het jaar 2030 jaarlijks 650 tijdelijke woningen realiseren. Dit totale aanbod van 2.600 woningen is vooral bedoeld voor jonge starters, mensen met een urgentieverklaring, statushouders en economisch daklozen. De gemeente wil voor deze woningen zorgen, omdat het voor projectontwikkelaars of beleggers vaak niet voldoende winst oplevert (en de markt het dus niet doet).

¹ De huidige ambitie van de gemeente is 50% betaalbaar, 30% sociale huur

² In de Woondeal zijn wij de inspanningsverplichting aangegaan om tussen 2022 en 2030 13.400 woningen te realiseren. Op basis van de huidige plannen worden tot 2030 effectief 12.428 woningen gerealiseerd. (Bron: Bouwmonitor Woningbouw Januari 2025)

De gemeente neemt meer initiatief

Door geschikte grond te bestemmen voor woningbouw en in eigen beheer te ontwikkelen, wordt de gemeente minder afhankelijk van projectontwikkelaars. Om hiervoor meer financiële middelen te krijgen, willen we:

- Regeling Woningbouwimpuls (WBI) van het Rijk aanvragen
- Een woonfonds opzetten
- Realisatie van betaalbare woningen subsidiëren

We gaan de speculatie op de woningmarkt (de handel in huizen) tegen door de bestaande plicht tot zelfbewoning uit te breiden naar alle nieuwbouw. Als dat wettelijk mogelijk wordt, geldt dat ook voor bestaande bouw.

Bestaande ruimte slimmer gebruiken

De gemeente heeft een overzicht van bedrijfspanden in woon- en dorpskernen die meer dan 6 maanden leegstaan. We gaan in gesprek met eigenaren om die bijvoorbeeld geschikt te maken voor wonen.

Waar mogelijk willen we met de woningbouwcorporaties kijken of bestaande gebouwen meer verdiepingen kunnen krijgen. Dat doen we bij voorkeur in combinatie met renovatieprojecten.

Van leegstand naar leefruimte

We zetten actief in op het transformeren van leegstaande (kantoor)panden en het aanwijzen van beschikbare terreinen.

De bouw van (tijdelijke) mantelzorg- of zogenoemde kangoeroewoningen en tiny houses maken we aantrekkelijker. Dit doen we door de verplichting om een tijdelijke woning weer weg te halen als de mantelzorg ten einde is, te laten vervallen.

1.2 Sociaal en toegankelijk woningaanbod creëren

We maken een inhaalslag om het aandeel sociale huurwoningen gelijk te trekken met de landelijke doelstellingen. Aangezien het bezit van een eigen woning op de lange termijn bijdraagt aan de financiële zelfredzaamheid, willen we dit voor grotere groep mensen bereikbaar maken. Dit willen we doen door prioriteit te geven aan betaalbare koopwoningen ten opzichte van middenhuur. We zetten in op:

- 35% sociale huurwoningen
- 10% middenhuurwoningen
- 20% betaalbare koopwoningen (grens Nationale Hypotheek Garantie)

Nieuwe kansen voor starters en senioren

We zetten in op meer appartementen specifiek voor starters en senioren. Voor de sociale huursector worden studio's gebouwd voor jonge starters en woningen voor

oudere jongeren tot 28 jaar, bij voorkeur op centrale locaties met veel voorzieningen en openbaar vervoer.

Bij de ontwikkeling van nieuwe woningen en de renovatie van bestaande woningen zetten we in op levensloopbestendige woningen en woonzorginitiatieven. Voorbeelden hiervan zijn [Knarrenhoven](#) en [Lang Leven Thuisflats](#) op centrale locaties met veel voorzieningen en openbaar vervoer.

Via de verhuisregeling 'Van groot naar beter' worden huurders van sociale huurwoningen gestimuleerd een grotere woning te verlaten voor een kleinere, geschiktere woning.

Samenbouwen aan een duurzame toekomst

De woningbehoefte verandert door demografische ontwikkelingen, zoals de vergrijzing. Maar ook doordat ons klimaat verandert en we meer behoefte hebben aan groen in versteende wijken. We bouwen daarom letterlijk aan een beter vestigingsklimaat.

We zoeken samen met bewoners en bedrijven naar lokale energieoplossingen in de vorm van hubs of coöperaties om het stroomnet te versterken.

1.3 Gezond wonen in groene wijken

De inrichting van de ruimte moet bijdragen aan het woongenot en welzijn van de inwoners van nieuwe en bestaande wijken. Dit geldt ook voor tijdelijke woningen.

Groene verkoelende leefomgeving

We streven naar een groene verkoelende leefomgeving volgens de 3-30-300-richtlijn. Die houdt in:

Minimaal 3 volwassen bomen zichtbaar vanuit huis, werk of school

- Elke buurt heeft minimaal 30% schaduw van bomen
- Binnen 300 meter van elke woning, werk- of schoolplek een toegankelijke groene ruimte met ten minste de omvang van een voetbalveld

We stimuleren vergroening van eigen tuinen ('Tegels eruit, groen erin!') en daken en passen duurzame vergroening toe in versteende buurten. We nemen maatregelen tegen hittestress en zorgen dat wateroverlast duurzaam wordt voorkomen. Ook denken we aan het herinrichten van delen van de openbare ruimte om bijvoorbeeld samen te kunnen tuinieren in buurttuinen, of om met elkaar te bewegen.

Binnen een kwartier alles bereikbaar

D66 wil graag dat iedere bewoner binnen 15 minuten fietsen of lopen alle benodigde voorzieningen kan bereiken: winkels, horeca, gezondheidszorg, bibliotheek, recreatiegebieden en sportfaciliteiten. Ook zorgen we voor sociale ontmoetingsplekken, zoals buurtcentra of buurtcafés, in iedere wijk of dorpskern, afgestemd op de lokale behoefte.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

We stimuleren het gebruik van de fiets door die in de wijk voorrang te geven op de auto (auto te gast). We creëren een goede fietsinfrastructuur tussen de verschillende wijken, kernen en voorzieningen, en zorgen voor fietsenstallingen en (gratis) oplaadfaciliteiten bij alle publieke voorzieningen.

Naast fietsers krijgen ook voetgangers en verkeersdeelnemers met lichamelijke beperkingen prioriteit boven de auto.

Slimmer parkeren

Om de leefbaarheid in wijken te verbeteren en de milieu-impact van vervoer te beperken, wil D66 het aantal auto's terugdringen door fietsen, openbaar vervoer en deelmobiliteit te stimuleren. Nieuwe initiatieven moeten passende alternatieve mobiliteit bieden:

- Meer ruimte voor groen en sociale interactie door slimme parkeeroplossingen zoals parkeren in de plint (op de onderste laag van een gebouw) bij hoogbouw
- Multifunctionele mobiliteitshubs aan de rand van wijken combineren parkeren met sociale en logistieke voorzieningen, deelmobiliteit en oplaadpunten. Deze hubs kunnen bijvoorbeeld ook wijkbatterijen bevatten
- Parkeernorm afstemmen op de behoefte per nieuw woningbouwinitiatief en zorgen voor voldoende parkeergelegenheid binnen of bij de wijk
- Overwegen om parkeertarieven afhankelijk te maken van tijd en plaats

1.4 Samenwonen is samenleven

We bevorderen 'samenredzaamheid' van mensen. Naar elkaar omzien draagt immers bij aan langer zelfstandig wonen en beheersing van de zorgkosten. We streven daarom naar wat we noemen Samen-Redzame-Wijken door met verschillende partijen en bewoners het sociale welzijn te versterken. Dat betekent elkaar ontmoeten, samen dingen ondernemen en elkaar helpen. Hierbij is extra aandacht voor diegenen die daar de meeste behoefte aan hebben.

Wijken zonder drempels of discriminatie

Mensen in deze wijken hebben allemaal dezelfde toegang tot kansen en voorzieningen, zonder drempels of discriminatie. Ze zijn toegankelijk door de juiste infrastructuur met voorzieningen op maat. In deze omgeving voelt iedereen zich welkom, gerespecteerd en gewaardeerd, ongeacht achtergrond, identiteit of capaciteiten.

Anderen ontmoeten maakt gelukkig

Ontmoetingen met anderen dragen bij aan het welzijn van iedereen. Bewoners, ondersteund door maatschappelijke partners, kunnen van elkaar leren en elkaar helpen. Daarom creëren we in de wijken plekken waar mensen elkaar kunnen

ontmoeten om samen leuke dingen te doen of elkaar te helpen. Bestaande gebouwen of objecten die niet meer worden gebruikt kunnen hiervoor een nieuw doel krijgen en een culturele verrijking worden.

Denk met ons mee!

We betrekken inwoners en ondernemers bij een totaalplan voor de inrichting van de gemeente door middel van nieuwe manieren om (digitaal) mee te doen en te denken. We geven dorps- en wijkraden meer invloed en geld om maatwerk en eigenaarschap te stimuleren.

We nodigen ondernemers, maatschappelijke partners en bewoners uit om initiatieven te ontwikkelen. Graag bouwen we samen verder op bestaande initiatieven, waardevolle plekken en structuren om het welzijn in onze wijken te versterken.

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- 17.000 woningen realiseren tot 2030 door de rol van de gemeente te vergroten en de regeldruk te verkleinen
- Nieuwe woonvormen die de sociale samenhang bevorderen
- Nieuwbouw en bestaande wijken inrichten met oog voor het klimaat en de natuur, met
- goede basisvoorzieningen waarin voetgangers en fietsers ruim baan hebben

2. Werk en economie

D66 Haarlemmermeer gaat voor een economie die bijdraagt aan zowel welvaart als welzijn. Dat betekent dat we verder kijken dan alleen groeicijfers. Welzijn gaat immers ook over een goede gezondheid, kansen op ontwikkeling, een fijne leefomgeving en perspectief voor volgende generaties. Wat we daarvoor nodig hebben, is ondernemerschap en innovatie. Daarom willen wij investeren in duurzame groei, waarin ruimte is om geld te verdienen én vooruit te kijken.

Wat kunnen we voor elkaar betekenen

We staan met elkaar voor grote uitdagingen. In Haarlemmermeer is gebrek aan ruimte en schoon water, en er is overbelasting van het milieu door onder andere Schiphol. Daarnaast hebben we te maken met vergrijzing en steeds minder gezonde levensjaren. Hier kunnen we alleen iets tegen doen als we samenwerken: ondernemers, gemeente, scholen én inwoners. Dat betekent dus vooral: kijken naar overeenkomsten en wat we voor elkaar kunnen betekenen!

Samen de schouders eronder

De handen ineenslaan en van elkaar leren om verder te komen. Dat betekent muren afbreken en bruggen slaan. Niet alleen binnen de gemeente, maar ook in de samenwerking met scholen, bedrijven en inwoners. Laten we elkaar helpen gefocust te blijven op ons gezamenlijke lange termijn doel: een economie waarin iedereen toegang heeft tot primaire levensbehoeften, en die er tegelijkertijd voor zorgt dat we ons milieu minder belasten.

Kwaliteit boven kwantiteit

De nieuwe economische koers van Haarlemmermeer is: 'Van grijs groeien naar groen ontwikkelen'. Hierbij kiest de gemeente voor een kwalitatieve ontwikkeling boven kwantitatieve groei. Hier geven we invulling aan door selectiever te zijn in vestigingsbeleid, te sturen op diversiteit in bedrijvigheid, en te zorgen voor een circulaire economie. Een mooi startpunt, maar er is meer nodig. D66 Haarlemmermeer ziet vijf belangrijke onderdelen in de gekozen koers.

2.1 Vestigingsklimaat gericht op brede welvaart

Brede welvaart is ons uitgangspunt. Dat is welvaart die niet alleen in euro's wordt uitgedrukt, maar ook in welzijn: gezondheid, onderwijs, sociale samenhang, gelijkheid, leefomgeving en kansen voor toekomstige generaties. D66 wil dit integreren in het gemeentelijk beleid en de begroting. Dat betekent dat we beslissingen niet alleen toetsen op geld, maar ook op kwaliteit van leven. Het CBS (Centraal Bureau voor de

Statistiek) publiceert elk jaar het rapport *Monitor Brede Welvaart*, en de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) adviseert hierover. Verder kun je denken aan verplicht sociaal rendement bij gemeentelijke overheidsopdrachten, zoals het opnemen van leer-werktrajecten of banen voor jongeren en statushouders.

Economie en schone lucht gaan hand in hand

We staan voor een toekomst waarin economische ontwikkeling hand in hand gaat met schone lucht, een leefbare omgeving en het nemen van klimaatverantwoordelijkheid. Maatregelen die daarbij horen zijn onder andere:

- Duidelijke keuzes maken in de vestiging van bedrijven: geen uitbreiding voor vervuulende of lawaai-intensieve sectoren
- Energietransitie op bedrijventerreinen versnellen door collectieve zonnevelden, winddelen (mede-eigenaarschap van een windturbine die duurzame stroom opwekt), of energiecoöperaties met bewoners en ondernemers
- Nachtvluchten op Schiphol beperken en scherpere handhaving van de afgesproken normen voor aantallen vluchten, geluid, uitstoot, maar ook arbeidsomstandigheden
- Schonere innovaties in de luchtvaart bevorderen samen met andere overheden in de regio.
- Investeren in openbaar vervoer, fietsinfrastructuur en centrale logistieke hubs buiten woonkernen om de leefbaarheid te beschermen

Duurzame economie werkt vóór mensen

D66 wil een duurzame economie die op de lange termijn ook is vol te houden. Dat wil zeggen een economie die werkt voor mensen, en niet andersom. Maatregelen die daarbij kunnen horen zijn:

- Investeren in sociale innovatie door subsidies voor coöperaties, sociale ondernemingen en start-ups die bijdragen aan economische én maatschappelijke doelen
- Vergunningen voor nieuwe bedrijven verlenen met afspraken over aantoonbare bijdragen aan circulaire economie, energieneutraliteit en lokale werkgelegenheid
- Subsidies en ondersteuning bieden aan bedrijven die zorgen voor banen in duurzame energie, circulaire economie en natuurbeheer
- Publiek-private samenwerking stimuleren tussen gemeente, onderwijsinstellingen en bedrijven om jongeren en werkzoekenden op te leiden in duurzame sectoren. Voorbeelden zijn Amsterdams Stagepact MBO, TechCampus, JINC en Katapult

2.2 Ruimte voor ondernemen

Als we kijken naar ruimtelijke ordening, kiest D66 voor een aanpak waarbij bedrijvigheid en economische groei in balans zijn met de leefomgeving, natuur,

woningbouw, gezondheid en mobiliteit. Nieuwe bedrijvigheid komt alleen op plekken waar dit duurzaam en ruimtelijk inpasbaar is. Dat betekent dat compact bouwen, het combineren van verschillende functies (werk-wonen, werk-natuur, werk-ontspanning) en hergebruik van bestaande locaties de voorkeur hebben boven uitbreiding.

Verouderde bedrijventerreinen herontwikkelen

We zien duurzame en innovatieve bedrijventerreinen als een motor van brede welvaart. Daarom investeren we in de herontwikkeling van verouderde bedrijventerreinen in slimme, circulaire, energie-efficiënte hubs. Hier is ruimte voor sectoren waarin de focus ligt op kennis en duurzaamheid. We maken werk van collectieve energieopwekking, groene buffers en gedeelde voorzieningen. Hierbij passen de volgende maatregelen:

- Herontwikkeling van verouderde bedrijfsterreinen stimuleren door een gemeentelijk fonds of regeling voor verduurzaming, herstructurering en transformatie van de bestaande terreinen
- Bedrijventerreinen stimuleren met bedrijveninvesteringszones (biz) of parkmanagement om samen te kijken wat er mogelijk is op het gebied van energie en verduurzaming. Voorbeelden hiervan zijn:
 - Energiecollectieven
 - Het delen van machines en materialen
 - Biodiversiteit vergroten door de aanleg van groene of blauwe verbindingen
- Vergunningen voor nieuwe bedrijven verlenen met afspraken over aantoonbare bijdragen aan circulaire economie, energieneutraliteit en lokale werkgelegenheid
- Met partners werken aan thematische bedrijventerreinen voor bijvoorbeeld innovatie in de landbouw of technologie die helpt ons aan te passen aan klimaatverandering. In deze 'hubs van de toekomst' is ruimte voor kennisoverdracht, start-ups en midden- en kleinbedrijven

Bereikbare voorzieningen maken vitale dorpen en wijken

Iedere wijk en elk dorp verdient een levendig hart. We versterken lokale winkel- en buurtcentra als ontmoetingsplek met goede bereikbaarheid, maatschappelijke functies (zorg, cultuur, sport) en ruimte voor lokale ondernemers. Bij herontwikkeling van winkelcentra staat kwaliteit van de leefomgeving voorop.

D66 streeft naar een bruisend stadscentrum waar horeca en cultuur elkaar versterken: meer terrassen, gezellige cafés en kleinschalige restaurants maken het centrum levendig.

Een vitaal centrum is goed voor de economie én de leefbaarheid: D66 wil dat horeca-ondernemers ruimte krijgen om te groeien, met oog voor duurzaamheid en innovatie.

We creëren ruimte voor jongerencultuur, zoals pop-up cafés, creatieve

broedplaatsen, studeerplekken, muziekpodia en avondevents die aansluiten bij de belevingswereld van jongeren.

Wat kunnen we doen om dit te realiseren?

- Nieuwbouw:
 - Complete wijken bouwen, niet alleen woningen. Met winkels, zorg, sport, maar ook een wijkcentrum en werkplekken dicht bij bewoners
 - Levendigheid en leefbaarheid bevorderen, bijvoorbeeld door na te denken over slimme invulling van de plinten (begane grond van gebouwen)
- Oudbouw/kernen:
 - Investeren in en stimuleren van transformaties en herontwikkeling waar nodig. In de overige wijken en kernen initiatieven van private partijen en inwoners ondersteunen
 - In wijken en kernen waar winkels commercieel niet haalbaar zijn, meedenken met bewoners en mogelijk initiatiefnemers over oplossingen
 - Ruimte maken voor kleinschalige horeca of ondernemerschap en betaalbare werkplekken.
 - Lokale ondernemers en initiatieven ondersteunen door lokaal initiatief voorrang te geven bij huurcontracten, startsubsidies of tijdelijke invulling van leegstand
 - Bereikbaarheid van wijken verbeteren door te zorgen voor goede wandel-, fiets- en ov-verbindingen met voorzieningen voor iedereen

Ruimte geven aan hernieuwbare energie

D66 wil zeer duidelijke kaders stellen voor de vestiging van energie-intensieve functies zoals datacenters. Maatschappelijk verantwoorde projecten krijgen de ruimte. Eisen gelden wel omtrent het gebruik van restwarmte, de manier waarop ze in het landschap passen en lokaal eigendom van energie. Wat we hieromtrent willen doen is:

- Samen met inwoners en bedrijven werken aan energiehubs met lokaal eigendom om draagvlak, zeggenschap en betrokkenheid te vergroten
- Toetsingskader toepassen voor datacenters en andere energie-intensieve functies. Zij krijgen alleen een vergunning bij aantoonbaar duurzaam energiegebruik, restwarmteterugwinning en landschappelijke inpassing
- Hernieuwbare energie in de plannen integreren door ruimte te reserveren voor zonnevelden, windturbines, of collectieve energieopslag op bijvoorbeeld bedrijventerreinen

Voedselvoorziening met oog voor de natuur

Lokale voedselvoorziening is goed voor de economie, maar ook zo belangrijk voor onze samenredzaamheid én de voedselveiligheid. Landbouw met oog voor de natuur draagt bovendien bij aan schoon water, een gezonde bodem en schone lucht. En dat is goed voor onze gezondheid. Ook hier is D66 voorstander van meervoudig gebruik van de grond. Voedselvoorziening gaat in ieder geval samen met natuur en kan ook

samengaan met recreatie of kleinschalige woningbouw. Dat zijn bijvoorbeeld tiny – zelfvoorzienende – houses. Zolang de primaire bestemming maar agrarisch blijft.

D66 zet in op duurzame landbouw en voedselvoorziening

Een groot deel van de grond in Haarlemmermeer wordt gebruikt voor landbouw. Het lijkt logisch om een deel van deze ruimte op te offeren voor woningbouw, bedrijvigheid of infrastructuur. D66 vindt echter dat we hierin zorgvuldig moeten zijn en streeft naar een evenwicht tussen woningbouw, leefbaarheid en landbouw.

Vanuit het perspectief van brede welvaart biedt de landbouwsector in Haarlemmermeer waarde die verdergaat dan de economie alleen. Lokale voedselproductie draagt immers bij aan voedselzekerheid – niet alleen voor onze inwoners, maar ook voor omliggende plaatsen. Regeneratieve landbouw – een manier van boeren die de natuur niet alleen spaart, maar ook herstelt – speelt bovendien een belangrijke rol in het verbeteren van de kwaliteit van lucht, water en bodem. Het versterkt ook de biodiversiteit. Onze vruchtbare kleigrond is bij uitstek geschikt voor duurzame voedselproductie en levert zo een bijdrage aan de overgang naar duurzame voedselvoorziening.

Daarnaast vormen onze landbouwgebieden een wezenlijk onderdeel van het karakteristieke landschap van Haarlemmermeer. Ze dragen bij aan de identiteit van onze gemeente. Maar ook aan het welzijn en de groenbeleving van inwoners én aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor ondernemers. D66 wil daarom zo veel mogelijk van onze akkers, veenweides en glastuinbouw behouden en zet daarbij in op meervoudig landgebruik.

2.3 Arbeidsmarktbeleid

D66 streeft naar een samenleving waarin iedereen gelijke kansen heeft. Dit bereiken we door:

- In bedrijven de diversiteit, toegankelijkheid en gelijke beloning van iedereen te ondersteunen
- Werkplekken en stageplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt toegankelijk te maken. Ons sociaal ontwikkelbedrijf AM Match kan hierbij helpen
- Discriminatie bij aannamebeleid en stages te voorkomen
- Emancipatie van het mbo-onderwijs

Iedereen kan aan het werk

In Haarlemmermeer groeit de vraag naar arbeidskrachten sneller dan het aanbod. Dit is vooral het geval in de zorg, de techniek, het onderwijs en de logistiek rond Schiphol. Zo is de verwachte groei in zorgvraag 12% en de verwachte groei in personeel 1%.

Daarnaast vragen de overgang naar een duurzame economie, energie- en voedselvoorziening om andere opleidingen en vaardigheden.

Tegelijkertijd hebben veel inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt moeite om werk te vinden. En we hebben nieuwkomers die niet mogen werken omdat ze nog in een procedure zitten, of omdat ze diploma's hebben die niet overal geldig zijn.

Oplossingen voor de krappe arbeidsmarkt

D66 wil daarom zorgen voor een beleid dat onderwijs, werkgevers en overheid verbindt en dat:

- Aansluit bij ons eigen beleid 'Van grijs groeien naar groen ontwikkelen' en de specifieke vaardigheden die nodig zijn voor de verschillende transities
- Een breed aanbod aan daarbij passende opleidingen binnen onze eigen gemeentegrenzen stimuleert, onder andere via Nova College of ROC Amsterdam
- Kansen op omscholing en doorstroming benut, zodat jongeren zonder diploma, statushouders, ouderen en nieuwkomers niet langer langs de kant staan en een plek vinden in sectoren waar nu krapte op de arbeidsmarkt is.
- Aandacht heeft voor de gevolgen van deze arbeidsmarkt voor huisvesting en inrichting van onze leefomgeving en de voorzieningen

Aanleren van nieuwe vaardigheden

De snelle economische ontwikkeling van de regio legt extra druk op het arbeidsmarktbeleid, dat nu nog te versnipperd is. Dit dreigt de economische kracht en sociale samenhang van Haarlemmermeer te ondermijnen. Bovendien vragen de verschillende transities waar we in zitten als het gaat om energie, duurzaamheid en voedselvoorziening om specifieke vaardigheden. Het is van groot belang dat deze vaardigheden op onze scholen gepromoot worden, zodat veel leerlingen die over een aantal jaren zullen bezitten.

2.4 Economische transitie

Nederland en dus ook Haarlemmermeer staan voor een grote en onvermijdelijke verduurzamingsopgave. Klimaatverandering, afnemende biodiversiteit en een toenemend tekort aan grondstoffen maken veranderingen noodzakelijk.

MKB helpen sneller te verduurzamen

D66 stimuleert de zakelijke markt en de industrie om bij te dragen aan een groene economie in Haarlemmermeer. Zo helpen we het midden- en kleinbedrijf om sneller te verduurzamen door te investeren in duurzame en innovatieve bedrijvigheid. Bijvoorbeeld op het gebied van ontwikkelen van hoogwaardige batterijen.

Mensgericht digitaliseren en innoveren

Op die manier stimuleren we de overgang van een economie die gebaseerd is op fossiele energie naar een circulaire economie die draait om het hergebruiken van grondstoffen. Innovatie en digitalisering moet helpen om energie en grondstoffen zo

goed mogelijk te kunnen hergebruiken en zo veel mogelijk waarde toe te voegen. Dat betekent dat we bij digitalisering vooral kijken waar we energie kunnen besparen, en dat innovatie ook op sociaal en democratisch vlak zal plaatsvinden. Robotisering wordt ingezet om menswaardiger te kunnen werken, niet om werk te vervangen.

Haalbare doelen binnen 4 jaar

We maken hierbij gebruik van de [Corporate Sustainability Reporting Directive \(CSRD\)](#) en de [recyclingladder \(R-ladder\)](#). Niet omdat het moet, maar als inspiratiebronnen voor innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden. Dit ziet D66 als doel voor de lange termijn. Op de kortere termijn hebben we de volgende haalbare doelen:

- Eigen inkoop en controle: D66 wil dat de gemeente het goede voorbeeld geeft. Bij het inkopen van producten en diensten letten we op duurzaamheid. We kunnen daarvoor een systeem gebruiken, zoals CSRD of een andere methode.
- Vestigingsregels, vergunningsregels en bestemmingsplannen daar waar het kan afstemmen op te behalen doelen van de verschillende duurzame veranderingen.
- Checken of doelen worden behaald, bijvoorbeeld door te checken of bedrijven de beloftes die ze doen bij overheidsopdrachten ook waarmaken.
- Transparante rapportages van bedrijven en gemeentelijke instellingen over de geleverde inspanningen en gevolgen voor natuur en de samenleving is essentieel, ook voor (middel)grote niet-beursgenoteerde bedrijven. Wij ondersteunen actief de reeds opgestarte invoering van de Europese rapportageplicht over maatschappelijke effecten (CSRD) of een vergelijkbaar rapportagetool. We tonen de gemeenschappelijke opbrengsten ook actief op de website van de gemeente.

Kennis uitwisselen en kansen verkennen

Naast deze maatregelen wil D66 dat de gemeente Haarlemmermeer ondernemers en burgers stimuleert en faciliteert bij het werken aan deze gezamenlijke opgaven. Dit doen we door het organiseren en ondersteunen van een netwerk om kennis uit te wisselen en gezamenlijke kansen te verkennen. Vragende ondernemers en inwoners zijn initiatiefrijke burgers die we goed willen helpen en doorverwijzen.

Uitbreiden en opschalen van bestaande initiatieven

Er gebeurt al veel op het gebied van duurzame transitie. Voorbeelden hiervan zijn:

- Het circulair materialendepot van en voor de gemeente aan de Luzernestraat in Nieuw-Vennep
- Zon op Haarlemmermeer, een energietoekomst voor en door bewoners
- Wickevoorterstadsboeren in Cruquius, waar biologisch dynamisch wordt geteeld in en voor de nieuwe woonwijk
- Studio Anneloes, een duurzaam kledingbedrijf dat werkt met een Footprintmeter, gevestigd in Lijnden
- Het duurzaamste bedrijventerrein van Nederland: Schiphol Trade Park

Dus aan initiatieven geen gebrek. Hoe zorgen we dat deze mooie initiatieven worden vertaald in de nieuwe standaard. Hierbij ziet D66 een grote rol voor NMCX Centrum voor Duurzaamheid (als aanjager en organisator van kennisdelen op het gebied van verschillende transitie) Meerlanden (hergebruik van grondstoffen) en voor Circulair West (hulp bij implementatie van circulaire doelen).

2.5 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Naast bijdragen aan de grote transitie, ziet D66 ook een rol voor bedrijven en ondernemers weggelegd bij een aantal maatschappelijke opgaves. Bedrijven die gebruikmaken van de leefomgeving en alle voorzieningen geven daarbij iets terug aan hun omgeving en de lokale bevolking.

Relevant en aantrekkelijk blijven

Dat is niet alleen een goed principe, maar het is ook belangrijk om als gemeente relevant en aantrekkelijk te blijven voor de volgende generatie. Door samen aan duurzaamheidsdoelen en maatschappelijke opgaven te werken, wordt ondernemen diverser en uitdagender. Hierdoor trek je innovatieve en creatieve mensen aan en houd je die ook langer vast.

Laat je inspireren!

En bovenal creëer je natuurlijk een houdbare economie die circulaire producten en gezond voedsel waarborgt en allerlei milieuproblemen voorkomt. Steeds meer ondernemingen en instellingen in Haarlemmermeer ontplooiën initiatieven op maatschappelijk en sociaal vlak. Door wie laat jij je inspireren?

Bestaande initiatieven

Schiphol financiert via het Omgevingsfonds Schiphol initiatieven die zorgen voor een aangenamer leefklimaat rond de luchthaven. Via Ons Tweede Thuis hebben mkb'ers mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst of sponsoren de dorpsvereniging, en op verschillende zorgboerderijen is dagbesteding mogelijk.

Social Return On Investment

Social return betekent dat er bepaalde eisen worden gesteld aan grote opdrachtnemers. In dat kader kunnen opdrachtnemers in Haarlemmermeer inkopen bij

lokale sociale ondernemingen, iets doen voor de lokale bevolking, of vluchtelingen, statushouders en gepensioneerden een rol laten vervullen in de maatschappij. Ons werkbedrijf AM Match kan hier een leidende rol in nemen.

HOP'en en biz'en

Het Haarlemmermeers Ondernemers Platform (HOP) kan samenwerking bevorderen, out of the box te denken en ruimte creëren om te experimenteren. In de bedrijveninvesteringszones investeren ondernemers samen in de kwaliteit van hun omgeving, zoals verbetering van de veiligheid en het groen.

Circulaire en creatieve hubs

Op bedrijventerreinen, bij scholen of in woonwijken kunnen we verzamelplaatsen creëren voor bijvoorbeeld tweedehandsbouwmaterialen of overgebleven planten. De gemeente kan inwoners en ondernemers vragen om mee te denken over transformatie ruimtes rondom zogenoemde 'rafelranden'. Bijvoorbeeld langs het spoor bij station Nieuw-Vennep of op oude bedrijventerreinen op de Paxlaan, waar ook het Hoofdvaart College leegstaat.

Website voor ondernemers

Websites voor ondernemers kunnen dienen als bronnen van kennis en inspiratie. Een voorbeeld is [Boer & Business in Balans](#), een platform voor een duurzamer voedselsysteem van de provincie Noord-Holland.

3. Klimaat en energie

D66 Haarlemmermeer zet zich in voor een gemeente die niet alleen meedoet in de strijd tegen klimaatverandering, maar die ook actief de overgang naar een duurzame en klimaatbestendige toekomst faciliteert. Dit betekent dat we ons actief inzetten voor het terugdringen van broeikasgassen en aanpassingen doen die nodig zijn vanwege de klimaatverandering. D66 pleit ervoor dat een van de wethouders een coördinerende rol krijgt als het gaat om duurzaamheid, klimaat en circulariteit.

3.1 Alles voor een duurzame toekomst

Onze ambitie is helder: de uitstoot van broeikasgassen moet naar het niveau dat is afgesproken in het klimaatakkoord van Parijs. We moeten vooruit naar een gemeente waarin economie en ecologie hand en in hand gaan. Dat doen we door duurzame energie te omarmen, energie-efficiëntie te verhogen en de circulaire economie in het gemeentelijke beleid te verankeren. Daarom maken we ook alle gemeentelijke gebouwen energieneutraal en stimuleren we de verduurzaming van alle woningen en bedrijfsgebouwen. Inwoners die onvoldoende middelen hebben om zelf hun woning te verduurzamen willen we helpen.

Transport en vervoer moeten groener

De gemeente zet zich in voor het bevorderen van duurzame mobiliteit. Dit betekent dat we zelf kiezen voor duurzame vervoersmiddelen en de mobiliteit van onze inwoners en bedrijven verduurzamen. We willen het gebruik van fossiele brandstoffen in het transport van mensen en goederen minimaliseren en waar mogelijk vervangen door duurzame alternatieven.

Recycling doen we samen

Daarnaast faciliteren we circulair gebruik van materialen, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als onder de inwoners. De zogenaamde [R-ladder van circulariteit](#) is hierbij de maatstaf. Deze Recyclingladder is een methode om de mate van circulariteit van een materiaal of afvalstroom te bepalen. We ondersteunen initiatieven die het hergebruik van grondstoffen bevorderen en werken sámen om de afvalberg te verkleinen en materialen opnieuw te gebruiken.

Een tandje bijzetten

De gemeente Haarlemmermeer draagt actief bij aan de Regionale Energiestrategie (RES). Hierbij werken we samen met andere gemeenten en regio's aan een duurzame en schone energievoorziening. Omdat de gemeente de klimaatdoelstellingen van 2030 niet gaat halen, zullen we met z'n allen een tandje bij moeten zetten.

Met D66 kiest de gemeente Haarlemmermeer voor een circulaire, duurzame en klimaatbestendige toekomst. Voor ons, voor de generaties na ons, en voor de planeet.

3.2 Voorbereiden op het klimaat van morgen

De wereldwijde inspanningen tegen de opwarming van de aarde schieten ernstig tekort. De gevolgen van klimaatverandering, zoals extreme droogte, stortregens en hittegolven, zijn onvermijdelijk. D66 wil daarom een gemeente die zich actief voorbereidt op het veranderende klimaat en die de leefomgeving hierop aanpast.

Afwatering en schaduw rond woningen en bedrijven

Klimaat wordt een vast onderdeel van alle bouw- en renovatieplannen. Bij het ontwerp wordt al rekening gehouden met ontwikkeling van hitte, zeespiegelniveau, wateroverlast en droogte. De piekbuien die steeds vaker vallen, zorgen voor overstromingen. En dus zijn afwatering en buffers nodig. D66 wil steviger inzetten op:

- Grotere rioleringen
- Afvoer van regenwater ontkoppelen van de riolering om overbelasting te voorkomen
- Meer wadi's, plekken waar overvloedig water heen kan, en goede infiltratie in de grond
- Schaduwplekken rondom woningen en bedrijven
- Stimuleren van buurttuinen

Meer groene daken en gevels

Groen is een essentieel wapen tegen hittestress én een belangrijke schakel voor de biodiversiteit. Daarom verdubbelt D66 het aantal bomen in de gemeente in de komende raadsperiode. Daarnaast zetten we in op meer groen in de openbare ruimte én op daken. Platte daken worden waar mogelijk vergroend, bij voorkeur in combinatie met zonnepanelen. Waar mogelijk passen we groene gevels toe, vooral bij nieuwbouw. Vooral als je het doet bij grote gebouwen zet het zoden aan de dijk.

Ook inwoners worden gestimuleerd hun bijdrage te leveren. D66 maakt het aantrekkelijk om tuinen te vergroenen in plaats van te verstenen, met voorlichting, praktische ondersteuning en financiële prikkels. Wij gaan voor een advies dat ten minste 70 procent van de tuin groen is.

Met deze maatregelen maken we Haarlemmermeer veerkrachtiger, groener en beter bestand tegen de grillen van het klimaat van de toekomst.

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- Klimaataanpassingen als vast onderdeel van alle bouw- en renovatieplannen
- Beeld- en kwaliteitsplannen – die de gewenste uitstraling en kwaliteit van bebouwing vastleggen – moeten groene gevels stimuleren
- Verdubbeling van het aantal bomen in de volgende raadsperiode
- Vergroening van tuinen meer stimuleren
- Basisscholen dienen water en beplanting op de schoolpleinen te krijgen in plaats van alleen maar beton en tegels

3.3 Duurzame energie toegankelijk voor iedereen

De energietransitie, de overgang naar duurzame energiebronnen, is essentieel voor het tegengaan van klimaatverandering. Ook willen we door zelf groene energie te produceren onze afhankelijkheid van andere landen verminderen. Maar dit doel mag niet leiden tot grotere ongelijkheid in de gemeente. Vooral minderdraagkrachtige huishoudens zitten vaak in energie-intensieve woningen, wat het verduurzamen voor hen extra lastig maakt. Daarom zorgen we ervoor dat de energietransitie toegankelijk is voor iedereen, ongeacht het inkomen.

Energiekansen in Haarlemmermeer

Haarlemmermeer heeft veel mogelijkheden om bij te dragen aan de energietransitie:

- De gemeente beschikt over ruimte voor zonne-akkers, bijvoorbeeld in het zonnecarré. Bij de aanleg hiervan wordt biodiversiteit altijd meegenomen
- In het zuiden is ruimte voor windturbines
- Batterijen bij de grote zonneakkers moeten mogelijk worden, omdat dat de projecten effectiever maakt en de druk op het elektriciteitsnet vermindert
- Lokale elektriciteitsopwekking bevorderen om de druk op het net te verminderen

Burgers laten deelnemen én profiteren

We willen deze projecten versnellen en ook burgers laten deelnemen. We willen dat 50 procent van de energievoorziening in Haarlemmermeer in handen is van burgers, zodat ook zij kunnen profiteren van de voordelen van duurzame energie. D66 zet in op het bevorderen van gezamenlijke initiatieven van burgers, zoals energiegemeenschappen, en ondersteunen die met subsidies en praktische hulp. Dat geldt ook voor maatschappelijke organisaties, de cultuursector, sportclubs en bedrijven die zelf niet kunnen verduurzamen. Dit maakt het verduurzamen voor iedereen mogelijk.

Druk op het elektriciteitsnet verlichten

Om het elektriciteitsnet minder te belasten, zetten we in op de aanleg van buurtbatterijen die beheerd kunnen worden door energiegemeenschappen. Daarnaast onderzoeken we de inzet van gelijkstroomtechnologieën, waarbij de stroom direct uit zonnepanelen gebruikt kan worden, waardoor minder energie verloren gaat en de belasting op het net afneemt. Waar mogelijk willen we warmtenetten (stadsverwarming) inzetten om aan de vraag te voldoen, en volledig elektrisch verwarmen zo veel mogelijk vermijden.

Regionale energiedoelstellingen halen

Uiteindelijk moeten alle huizen en gebouwen energieneutraal zijn en volledig van het gas af. D66 zet zich in om alle procedures voor projecten die te maken hebben met de energietransitie lokaal, provinciaal en nationaal te versnellen. Zo willen we de

doelstellingen voor 2030 zoals die zijn vastgelegd in de Regionale Energiestrategie (RES) alsnog behalen.

Bedrijfsdaken beleggen met zonnepanelen

Bij grote projecten wordt altijd gekeken naar de mogelijkheden voor gelijkstroom. D66 wil hiervoor energiehub (s) ontwikkelen, zoals al op veel plaatsen in Noord-Holland gebeurt. Ook stimuleren we dat de daken van bedrijven worden belegd met zonnepanelen. Als een bedrijf dit zelf niet kan financieren, maken we er samen met de burgers een collectief project van.

Lusten en de lasten eerlijk verdelen

We implementeren de nieuwe Energiewet (2026) met de nadruk op toegang tot duurzame energie via energiegemeenschappen. Daarbij zorgen we dat de lusten en de lasten eerlijk verdeeld worden en dat de opbrengsten ten goede komen aan de lokale omgeving.

Met D66 kiest Haarlemmermeer voor een overgang naar duurzame energieopwekking door en voor iedereen. Samen maken we Haarlemmermeer energieneutraal, sociaal en duurzaam.

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- Energiebesparing is het eerste thema bij de energietransitie
- Regelgeving over de opwekking van duurzame energie moet flexibeler worden.
- Aanleg van zonneakkers moet samengaan met vergroting van de biodiversiteit
- Gemeente moet buurtbatterijen en toepassing van gelijkstroom stimuleren

3.4 Overgang naar duurzame verwarming

Het meest ingrijpende onderdeel van de energietransitie is de overgang naar verwarming zonder aardgas. Deze zogenaamde warmtetransitie is cruciaal voor het verduurzamen van onze gemeente. Nadat we flink hebben ingezet op isolatie en ventilatie, zijn er grofweg twee manieren om energieneutraal te verwarmen:

1. Individueel volledig elektrisch met bijvoorbeeld warmtepompen.
2. Collectief via warmtenetten die gebruikmaken van restwarmte.

Een warmtenet (ook wel stadsverwarming genoemd) is een systeem waarmee gebouwen warmte krijgen via pijpleidingen in de grond.

Bewoners krijgen zeggenschap over warmte

D66 zet zich in voor de invoering van de nieuwe Wet collectieve warmte, met nadruk op lokaal beheerde warmtenetten via warmtegemeenschappen. Dit betekent dat inwoners zeggenschap krijgen over de warmtevoorziening in hun buurt. Hierdoor wordt warmte niet alleen duurzaam, maar ook democratisch geregeld.

Liever samen dan individueel

De gemeente moet zo snel mogelijk duidelijk maken waar gezamenlijke warmtenetten worden aangelegd. Dit om te voorkomen dat onnodig wordt gekozen voor individuele all-electric oplossingen. Dat betekent dat elke woning zijn eigen elektrische installaties heeft om warmte te produceren. Dit kan zorgen voor een extra belasting van het stroomnet.

D66 wil graag dat Haarlemmermeer aanhaakt bij de ontwikkeling van een regionaal warmtebedrijf dat in handen is van de overheid (gemeente, provincie of publieke samenwerking).

Warmte zoeken uit duurzame bronnen

Daarnaast moet de restwarmte van datacenters en andere bedrijven volledig gebruikt worden voor het verwarmen van huizen en kantoren. Voor de resterende warmtebehoefte zoeken we naar duurzame bronnen. Voorbeelden daarvan zijn geothermie, het gebruiken van natuurlijke warmte uit de aarde, en warmteoverschotten binnen de zogenoemde Metropool Regio Amsterdam (MRA).

Met deze aanpak zorgen we voor een betaalbare en duurzame warmtetransitie. Maar ook een waarin inwoners een actieve rol spelen!

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- Zo snel mogelijk duidelijk maken waar warmtenetten worden aangelegd
- Het aanleggen van warmtenetten afstemmen met renovatieplannen van rioleringen en versterking van het elektriciteitsnet
- Het ontstaan en ontwikkelen van warmtegemeenschappen ondersteunen

3.5 Diverse natuur voor een gezond milieu

Biodiversiteit, dat wil zeggen verscheidenheid aan planten en dieren, is de basis van een gezonde leefomgeving. Het verstevigt de veerkracht van de natuur en de stabiliteit van onze ecosystemen. Een gezonde natuur helpt niet alleen tegen verdere klimaatverandering door de mens, maar het biedt ook bescherming tegen de reeds bestaande effecten: overstromingen, hitte en droogte.

Natuur, mens en economie gaan hand in hand

Voor D66 is het van cruciaal belang dat de natuurlijke ecosystemen in Haarlemmermeer kunnen floreren. We willen dat onze regio een voorbeeld is van hoe natuur, mens en economie samen kunnen gaan. Door natuur te beschermen, biodiversiteit te bevorderen en duurzame keuzes te maken, zorgen we voor een leefbare en gezonde toekomst voor iedereen.

Beleid met de natuur als uitgangspunt

De gemeenteraad bespreekt regelmatig de mogelijke verbeteringen op dit gebied.

Onze koers voor de toekomst is helder: het behoud en de verbetering van biodiversiteit moeten het fundament zijn van ons beleid. Dit betekent dat:

- Rechten van de natuur en biodiversiteit als uitgangspunt dienen bij de ontwikkeling van alle beleid, op korte en lange termijn
- Beheer van grond wordt gekoppeld aan het behoud van biodiversiteit. Dit betekent dat bij het verpachten van grond aan boeren of het toestaan van jacht en sportvisserij wordt gekeken naar de impact op de natuur. Er wordt actief gemonitord en gerapporteerd over de biodiversiteit in onze regio
- Verstedelijking in natuurgebieden wordt uitgesloten. In plaats daarvan geven we gebieden terug aan de natuur en creëren we ecologische verbindingzones om het natuurlijk landschap te herstellen en de biodiversiteit te bevorderen. We willen een deel van Lissersbroek groen en natuurlijk maken en zorgen dat in Park21 en de rest van Haarlemmermeer genoeg water en groen met elkaar verbonden zijn
- Bij nieuwbouwprojecten kijken we naar de integratie van natuur en biodiversiteit. En we houden rekening met de effecten van de bouw op het milieu
- We bevorderen de diversiteit en afwisseling in beplanting, wat ook de bodemkwaliteit ten goede komt. De aanleg van begroeiing op akkerranden, erven en oeverranden, en het toevoegen van landschapselementen ondersteunt de biodiversiteit en zorgt voor een gezonder milieu
- Strengere regels voor het gebruik van bestrijdingsmiddelen moeten de schadelijke effecten op de natuur minimaliseren. We beperken het gebruik van pesticiden en andere chemische middelen en promoten duurzame alternatieven
- We moedigen groenere oevers en bermen aan om de natuur een handje te helpen. We willen de golfslag beperken om de waterkwaliteit en de omgeving te beschermen
- We willen aandacht geven aan ecologisch tuinieren, stimuleren tegelwippen, de aanleg van groene daken en het vergroenen van parkeerplaatsen in stedelijke omgevingen

Economie en natuur in balans

We bouwen aan een toekomst waarbij de economie in evenwicht is met al onze belangen. Dat betekent bewegen en leven in evenwicht met elkaar en met natuur. Daar hebben mensen, bedrijven, planten en dieren profijt van. Nu en in de toekomst. Dat betekent niet dat we dingen gaan opgeven, maar dat we ze anders gaan doen. Met elkaar en voor de natuur. Alleen samen gaan we vooruit.

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- Een ombudsman voor de natuur in Haarlemmermeer
- Rechten van de natuur en biodiversiteit uitgangspunt bij alle beleidsontwikkeling
- Alle platte daken groen en/of belegd met zonnepanelen

3.6 Schone lucht voor een gezonde toekomst

Een gezonde leefomgeving begint bij schone lucht. In Haarlemmermeer staat de luchtkwaliteit onder druk door het intensieve vliegverkeer en transport over de weg. Dit vormt een directe bedreiging voor de gezondheid van mensen en dieren. Aandoeningen zoals astma en COPD worden verergerd door luchtvervuiling. Dat is een onacceptabele situatie die om doortastend beleid vraagt.

Maatregelen voor betere luchtkwaliteit

Wij zetten ons in voor een betere luchtkwaliteit in Haarlemmermeer. Dat doen we door:

- Snelheidsbeperkingen op wegen om uitstoot te verminderen
- Alleen schone vormen van vervoer toestaan in wijken
- Investerings in infrastructuur voor voetgangers en fietsers
- Openbaar vervoer aantrekkelijker maken om gebruik van de auto te verminderen
- Actieve lobby bij de rijksoverheid en Schiphol om het aantal vliegbewegingen te verminderen en te versnellen naar schonere brandstoffen in de luchtvaart
- Beperking van wegverkeer en bevordering van elektrisch vervoer
- Ruimtelijke ordening gebaseerd op het principe van de '15-minutenstad', waarbij alle dagelijkse basisbehoeften binnen een kwartier lopen of fietsen van je huis te vinden zijn
- Regelgeving over houtstook om schonere lucht te bevorderen en overlast te beperken

Gezonde toekomst voor iedereen

Betere luchtkwaliteit Het verbeteren van de luchtkwaliteit is niet optioneel maar noodzakelijk. Voor de gezondheid van onze inwoners, voor het behoud van onze natuur en voor een sterke, leefbare economie. Met slimme keuzes bouwen we aan een gezondere leefomgeving voor ons allemaal.

3.7 Samen met boeren onze bodem beschermen

De bodem in Haarlemmermeer is op verschillende plekken ernstig vervuild. Dan hebben we het bijvoorbeeld over vervuiling door PFAS (groep chemische stoffen die door de mensen zijn gemaakt en heel moeilijk afbreken in het milieu) op Schiphol, maar ook afval van de drugsindustrie in Spaarnwoude. Bovendien heeft de regio te maken met verzilting door intensieve landbouw, bodemvervuiling door de industrie, en bodemdaling door afnemende veenweidegrond.

Stappen zetten om de bodem te beschermen

Het beschermen van onze bodem is van essentieel belang voor het behoud van een gezonde leefomgeving en het behoud van biodiversiteit. De kwaliteit van onze bodem

heeft directe invloed op de waterkwaliteit, de landbouwproductie en de natuur. Daarom is het van groot belang dat we concrete stappen zetten:

- Bij beslissingen over waterbeheer staat de bescherming van de bodem altijd voorop
- Boeren aanmoedigen om op een natuurlijke en duurzame manier te werken, zodat de bodem gezonder wordt, bijvoorbeeld door meer verschillende gewassen te verbouwen
- Verminderd gebruik van bestrijdingsmiddelen en mest, zodat bodem en water schoon en gezond blijven. Dat is ook belangrijk voor mensen met een moestuin
- Meer samenwerking tussen overheid en de landbouw voor beter bodembeheer
- Verschillende beplanting aanbrengen in zowel het agrarisch gebied als het openbare groen
- Stimuleren van groene gevels, daken en wilde tuinen die bijdragen aan een betere bodemstructuur
- Gras langer houden om de bodem te beschermen tegen uitdroging en de aanwezigheid van nuttige micro-organismen te bevorderen, minder maaien en gebruikmaken van kruidenrijk gras

Klaar voor de uitdagingen van morgen

D66 vindt dat intensief gewerkt moet worden aan verbetering van de bodemkwaliteit. Wij pleiten daarom voor een langetermijnvisie voor het grondbeheer die niet alleen rekening houdt met de huidige situatie, maar ook zorgt voor een gezonde bodem in de toekomst. Het verbeteren van de bodemkwaliteit is essentieel voor een duurzame regio die klaar is voor de uitdagingen van morgen.

3.8 Schoon water voor een gezonde toekomst

Klimaatverandering maakt het steeds moeilijker om de beschikbaarheid en kwaliteit van water te verzekeren. In Haarlemmermeer merken we de gevolgen van deze veranderingen aan toenemende verzilting, hittestress en onvoorspelbare regenval. Dit alles bemoeilijkt het waterbeheer.

Slim omgaan met water

D66 stelt concrete maatregelen voor die bijdragen aan een duurzamer gebruik van water:

- Bij grotere bouwontwikkelingen en renovaties moeten twee watersystemen worden aangelegd: drinkwater als het moet en regenwater als het kan
- Strengere regels voor lozingen in het water, waaronder een verbod op alle lozingen in de Ringvaart en het Spaarne
- We stellen regels in die de hoeveelheid betegeling en bestrating in tuinen, openbare ruimte en op bedrijfsterreinen beperken. Op bedrijfsterreinen wordt bestrating verplicht die het regenwater op kan vangen en de belasting van het rioleringsstelsel vermindert

- De Houtrak aanwijzen als waterbergingsgebied om het waterpeil bij extreme regenval te reguleren en te voorkomen dat omliggende gebieden overstromen
- Kunstmatige gewasbescherming verminderen en het gebruik van fosfor in de landbouw beperken. Dit draagt bij aan de bescherming van zowel de bodem als de waterkwaliteit
- Medicijn- en hormoonresten in het water terugdringen. Dit vereist samenwerking tussen verschillende instanties en technologieën om vervuiling tegen te gaan
- Goede samenwerking tussen gemeenten en waterschappen is essentieel voor de kwaliteit en het beheer van water
- Lozingen door woonboten op de Ringvaart en het Spaarne terugdringen met maatregelen en handhaving

Verbeteren en verzekeren van kwaliteit

Ons doel is het verzekeren én verbeteren van de waterkwaliteit. Door onze aanpak is Haarlemmermeer straks niet alleen bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. We denken ook verder door het tot stand brengen van een duurzame waterhuishouding voor de toekomst.

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- Bij nieuwbouwprojecten twee watersystemen aanleggen
- Lozing op oppervlaktewater verder terugdringen
- De Houtrak definitief aanwijzen als waterbergingsgebied

3.9 Op naar een afvalvrije gemeente

Afval is het signaal dat we niet circulair genoeg handelen. Het zorgt voor onnodige kosten en legt een zware druk op onze planeet. Bovendien zijn onze grondstoffen niet oneindig beschikbaar en zorgen internationale spanningen in de politiek voor toenemende onzekerheid over de beschikbaarheid van materialen. D66 wil hierin haar eigen verantwoordelijkheid nemen door te streven naar een volledig circulaire gemeente waarin afval zo veel mogelijk wordt voorkomen en hergebruik en recycling de norm zijn.

Gemeente geeft het goede voorbeeld

De gemeente neemt hierin het voortouw. Door zelf circulair in te kopen, bewust te bouwen en grondstoffen slim te beheren, geven we het goede voorbeeld. Goed scheiden van afval is daarbij een eerste stap. De gemeente heeft een belangrijke rol in het faciliteren en stimuleren hiervan. We steunen bedrijven die zorgen dat we bouwstoffen, plastic, voedsel en energie weer opnieuw gebruiken. Zo verlengen we de levensduur van producten en verminderen we de belasting van de aarde.

Denken in oplossingen en niet in beperkingen

In verschillende sectoren bestaan beperkingen voor het gebruik van gerecyclede materialen. Door te experimenteren en vernieuwen kunnen we met oplossingen

komen. Bij aanbestedingen moeten we er bovendien op toezien dat aannemers daadwerkelijk hernieuwbare producten gebruiken. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak is de overstap naar volledig hernieuwbare energie. Daarmee dragen we niet alleen bij aan circulariteit, maar ook aan het tegengaan van klimaatverandering.

Innovatieve toepassingen stimuleren

Daarnaast zet D66 in op het verlengen van de levensduur van producten en recycling. Voorbeelden hiervan zijn:

- Door repair cafés en reparatiebedrijven actief te ondersteunen, maken we het aantrekkelijker om kapotte spullen te herstellen in plaats van weg te gooien
- De textielindustrie verbruikt een enorme hoeveelheid grondstoffen. Ondernemingen die deze grondstoffen verwerken in eindproducten moeten de ruimte krijgen. Ook willen we initiatieven voor recycling depots stimuleren
- We investeren in infrastructuur die delen, hergebruiken en recyclen mogelijk maakt. Denk aan het delen van grondstoffen en het beter benutten van afvalstromen tussen inwoners en bedrijven. Reststromen zoals slib zijn waardevolle grondstoffen; met innovatieve toepassingen kunnen we hieruit nuttige stoffen als fosfaat winnen en opnieuw inzetten
- Een recycle cup voor de gemeente Haarlemmermeer maken en aanbieden bij alle horecagelegenheden. Deze voorinvestering van bekeraanbestedingen kan de overstap voor ondernemers makkelijker maken

Haarlemmermeer is vooruitstrevend

Samen werken we aan een circulaire gemeente, waarin verspilling wordt tegengegaan en grondstoffen hun waarde behouden. Laten we dit de norm maken en laten zien hoe vooruitstrevend Haarlemmermeer is!

4. Mobiliteit

Wij streven naar een mobiliteitsbeleid waarin mensen centraal staan. Of je nu jong, oud, forens of ondernemer bent: we maken het toegankelijk en prettig voor jou om van A naar B te komen. En dat zo duurzaam mogelijk natuurlijk: fietsen en wandelen zijn vanzelfsprekende keuzes en het openbaar vervoer is betrouwbaar, prettig en bereikbaar. Daarom zetten we in op goed onderhouden fiets- en wandelpaden, veilige schoolroutes en ov waar je van op aan kunt. Ook willen we steeds meer flexibele vervoersmogelijkheden, zoals autodelen en elektrische shuttles.

4.1 Samen de leefbaarheid verbeteren

Bij het stimuleren van duurzame vervoersmogelijkheden hoort ook een eerlijk parkeerbeleid: in drukke gebieden regelen we parkeren met bijvoorbeeld blauwe zones (parkeerschijf) of vergunningen. De opbrengsten investeren we in duurzame mobiliteit én in projecten die de leefbaarheid in de wijk direct verbeteren. Nieuwe wijken krijgen voldoende parkeerruimte, zodat de parkeerdruk op andere plaatsen niet toeneemt. Vanzelfsprekend zorgen we voor voldoende parkeerplekken voor fietsen en (elektrische) scooters.

Inwoners denken mee en doen mee

D66 Haarlemmermeer kiest voor burgerparticipatie: via mobiliteitscafés, digitale platforms en challenges denken inwoners zelf mee over verbeteringen. Mobiliteit is een gedeelde verantwoordelijkheid én een kans om samen te bouwen aan een leefbare gemeente die klaar is voor de toekomst.

4.2 Onze plannen voor Haarlemmermeer

D66 zit dus vol met ambitie als het gaat over het verbeteren van de vervoersmogelijkheden en bereikbaarheid in en rond Haarlemmermeer. Hieronder meer over onze plannen:

Veilig en comfortabel fietsen en lopen

Samen maken we Haarlemmermeer aantrekkelijker voor fietsers en voetgangers:

- We verlagen de snelheid binnen de bebouwde kom naar 30 km per uur in Hoofddorp en Nieuw-Vennep, ondersteund door duidelijke verkeersmaatregelen zoals verkeersheuvels
- We zorgen versneld voor goed onderhouden en uitnodigende fietspaden en stoepen, zodat iedereen zich veilig en prettig voelt onderweg
- Meer veilige, overdekte fietsparkeerplaatsen bij supermarkten, ov-stations en winkelgebieden
- Comfortabele alternatieven voor fietsers en voetgangers bij wegwerkzaamheden
- Te hard rijden bij omleidingen tegengaan door te informeren, waarschuwen en controleren

- Gevoel van veiligheid verhogen door langzaam verkeer en auto's beter te scheiden
- Aandacht voor roekeloos rijgedrag van fatbikes
- Slimme verkeerslichten zorgen dat fietsers en voetgangers sneller kunnen oversteken
- We blijven actief in gesprek met inwoners over hoe zij bereikbaarheid en veiligheid ervaren

OV toegankelijk, snel en betrouwbaar

We maken het openbaar vervoer aantrekkelijker als duurzaam alternatief voor de auto:

- We verbeteren aanbestedingen (opdrachten die de overheid uitschrijft en waar bedrijven zich op mogen inschrijven met een voorstel) zodat lokale wensen duidelijk terugkomen in haltes, routes en dienstregelingen
- We zorgen voor goede wandel- en fietsroutes naar ov-knooppunten
- Station Hoofddorp wordt een comfortabel en modern intercitystation
- Bij de ontwikkeling van de Noord/Zuidlijn houden we de lokale wensen scherp in het oog
- We zorgen voor beter vervoer naar buitenwijken en kleine dorpen en werken samen met lokale initiatieven
- Deelvervoer stimuleren door bijvoorbeeld tijdelijke abonnementen aan te bieden aan inwoners van gebieden met een hoge parkeerdruk

Minder auto's en slimmer parkeren

We creëren aantrekkelijke en leefbare centra met meer ruimte voor duurzame mobiliteit:

- In drukke gebieden organiseren we het parkeren met blauwe zones (gebieden waar je maar beperkte tijd mag parkeren), parkeervergunningen en betaald parkeren. De inkomsten hieruit worden direct geïnvesteerd in de wijken door projecten die de leefbaarheid bevorderen, waaronder fietsvoorzieningen en deelvervoer
- In nieuwe wijken worden al in de ontwerpfase goed nagedacht over parkeren en het verlichten van de parkeerdruk
- We kijken hoe we minder vrachtverkeer in woonwijken kunnen krijgen door goederen buiten de wijk over te laden en vaker elektrisch te bezorgen

Vervoer vernieuwen en hergebruiken

- We stimuleren en ondersteunen innovatieve pilots met shuttlebussen naar bedrijventerreinen die nu slecht bereikbaar zijn
- We versnellen de aanleg van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen waaronder fietsen
- We willen recycling van fietsen actief ondersteunen

Iedereen mag meedenken en meedoen

- We betrekken inwoners en ondernemers actief bij beslissingen over vervoer en bereikbaarheid via mobiliteitscafés en digitale platforms
- We starten mobiliteitschallenges waarin inwoners zelf verbeteringen kunnen voorstellen

4.3 Wat betekent dit voor jou?

- **Voor jongeren:** veilig onderweg met goede laadvoorzieningen voor elektrische scooters en fietsen
- **Voor forensen:** aantrekkelijk en betrouwbaar openbaar vervoer, betaalbaar parkeren en flexibele vervoersopties zoals deelfervoer
- **Voor bedrijven:** ondersteuning bij duurzaam vervoer en hulp bij het opzetten van elektrische shuttlediensten
- **Voor gepensioneerden:** comfortabele fietspaden en goed aansluitend aanvullend vervoer
- **Voor gezinnen:** veilige en autovrije zones rond scholen en speeltuinen, en praktische overstapplekken in nieuwe wijken
- **Voor mensen met lagere inkomens:** openbaar vervoer binnen handbereik, voordelige vervoersplassen en gratis fietsen voor jonge kinderen

Zo maken we samen Haarlemmermeer tot een gemeente waarin iedereen zich prettig, veilig en duurzaam kan verplaatsen!

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- Bereikbaarheid en leefbaarheid gaan hand in hand
- Iedereen moet veilig, comfortabel en duurzaam kunnen reizen
- Een eerlijk en slim parkeerbeleid
- Inwoners denken mee, doen mee en profiteren mee

5. Gezondheid

Een goede gezondheid is belangrijk voor je levensgeluk. Als samenleving kunnen we elkaar helpen door gezonde keuzes te stimuleren: liever de fiets pakken dan de auto, groente en fruit eten in plaats van zoetigheid, enzovoort. We moeten gezondheid en duurzaamheid meenemen in alle keuzes die we maken: het inrichten van de wijk, de manier waarop we ons verplaatsen, en hoe we boodschappen doen.

5.1 Gezondheid zit in alle beslissingen

Het vraagt om een brede kijk op ons beleid: gezondheid gaat niet alleen over de zorg, maar raakt veel meer beslissingen. Dit is het principe van Health in All Policies (HiAP). Hierbij worden gezondheid blijvend meegenomen in het beleid voor bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, onderwijs en sociale zaken. Zo creëren we een hele leefomgeving die gezondheid ondersteunt en bevordert.

Voorkomen is beter dan genezen

D66 Haarlemmermeer wil bijdragen aan een gezonde leefomgeving voor iedereen: van jong tot oud, op lichamelijk en geestelijk gebied. We maken hierbij gebruik van landelijke programma's op het gebied van preventie en ondersteuning, zoals Gezonde Kinderopvang, Gezonde School, Jongeren op Gezond Gewicht en Eén tegen Eenzaamheid. Vroegtijdig signaleren van problemen gebeurt door goede samenwerking tussen onderwijs, zorg, welzijn en schuldhulpverlening. De gemeente neemt hierbij de leiding en zorgt dat voorkomen van problemen blijvend aandacht krijgt.

5.2 Gezonde generaties beginnen bij kinderen

Een gezonde levensstijl begint bij kinderen en hun omgeving. Zo heeft D66 al bijgedragen aan jongerenwerk op de scholen in Haarlemmermeer. Maar we willen ons op veel meer terreinen inzetten voor een gezonde jeugd:

- Gezonde voeding en beweging op de kinderopvang
- Groene schoolpleinen waar kinderen in een natuurlijke omgeving kunnen leren en spelen
- Veilige wandel- en fietsroutes naar school
- Schoolkantines op het voortgezet onderwijs en het mbo moeten vooral gezonde producten aanbieden. Gezonde keuzes moeten het gemakkelijkst zijn. Denk ook aan afspraken maken met winkels en horeca in de buurt van scholen
- De mentale gezondheid van jongeren vraagt speciale aandacht. Zij staan vaak onder hoge druk van onder andere sociale media. Samenwerken met influencers en andere rolmodellen kan een positieve invloed hebben
- Vapen is zeer ongezond en moet daarom onaantrekkelijk gemaakt worden. Voor een rookvrije generatie zijn meer rookvrije zones nodig. Dit geldt voor parken,

scholen, speelpleinen, verenigingen en alle andere plekken waar veel jongeren komen

- Voorlichting over de risico's van het gebruik van verslavende middelen in samenwerking met de geestelijke gezondheidszorg en de verslavingszorg

5.3 Bewegen en sporten voor iedereen

Een gezonde leefomgeving draagt bij aan vitaliteit en welzijn. D66 zet in op groene buurten en goede infrastructuur, zodat lopen en fietsen logische keuzes worden. Daarnaast vinden we ook dat iedereen moet kunnen sporten of lid kunnen worden van een sportvereniging. Voor mensen met een kleine portemonnee moeten we daarvoor een extra stap zetten, zodat iedereen mee kan doen.

5.4 Meer verbinding en minder eenzaamheid

D66 gelooft in de kracht van mensen en gemeenschappen. In wijken bestaan initiatieven van bewoners die elkaar helpen en steunen. Dit draagt bij aan het welzijn van mensen, en het verlicht ook nog eens de druk op de zorg.

Een mooi voorbeeld is BuurtSaam Overbos. Wat begon als een bewonersinitiatief is uitgegroeid tot een waardevolle ontmoetingsplek in Haarlemmermeer. Buurtbewoners helpen elkaar, ondernemen activiteiten en werken samen aan een prettige leefomgeving. Er zijn taalmaatjes, koffieochtenden en wandelgroepen, maar je kunt er ook terecht voor administratieve hulp. BuurtSaam laat zien hoe naar elkaar omkijken zorgt voor meer verbinding en minder eenzaamheid.

Investeren in sociale wijken

D66 wil plaatselijke initiatieven zoals BuurtSaam Overbos koesteren en versterken. Dat betekent ruimte geven aan bewoners die zelf verantwoordelijkheid nemen, maar ook zorgen voor ondersteuning waar nodig. Denk aan:

- Structurele financiering
- Gemeentelijke loketten die voor iedereen toegankelijk voelen
- Samenwerking stimuleren tussen formele zorg, welzijn en vrijwilligers

Echte vrijheid betekent mee kunnen doen

Door te investeren in sterke, sociale wijken maken we Haarlemmermeer gezonder, zorgzamer, maar ook vrijer. Want echte vrijheid betekent dat iedereen de kans krijgt om mee te doen. In een samenleving waarin we naar elkaar omkijken en samen oplossingen zoeken.

5.5 Passende zorg dicht bij huis

Iedereen heeft recht op passende zorg dicht bij huis. Het is belangrijk dat inwoners snel de juiste ondersteuning vinden, zonder onnodige drempels of wachttijden. Toegankelijke zorg voorkomt immers dat gezondheidsproblemen erger worden en het verlaagt de druk op de zorg.

Extra steun voor mantelzorgers

Op het moment lijden ongeveer 2.200 mensen aan dementie in de Haarlemmermeer. Helaas is de verwachting dat dit in de toekomst zal verdubbelen. Het is belangrijk voor deze mensen om zo lang mogelijk in hun vertrouwde omgeving te kunnen verblijven. Daarom moeten we nu al aandacht hebben voor zorg op maat in de wijk, met opvangmogelijkheden en hulp aan huis. Mantelzorgers spelen hierbij een heel belangrijke rol en die moeten we daarom helpen bij hun zware taak.

Concrete plannen voor de zorg in de buurt

D66 wil een zorgsysteem neerzetten dat toegankelijk is voor iedereen, met oog voor de mensen zelf en ingericht voor de toekomst. We hebben een systeem nodig dat mensen helpt zo lang mogelijk gezond te blijven en tijdig de juiste zorg biedt als dat nodig is. Hiervoor hebben we heel concrete plannen:

- We willen investeren in uitbreiding en verbetering van gezondheidscentra in de wijken. Daar werken huisartsen, wijkverpleging en jeugd- en ouderenzorg nauw samen. **Zo is de zorg toegankelijk en effectief**
- In samenwerking met zorgverzekeraars en regionale zorginstellingen kijken **hoe we wachttijden kunnen verminderen**
- Veel mensen ervaren werken in de zorg als te zwaar. Doordat we steeds ouder worden, is de werkdruk hoog en er zijn veel administratieve taken. D66 wil zorgverleners in de preventie, de thuiszorg en de jeugdzorg ondersteunen. Laten we ook denken aan het **inzetten van goed opgeleide arbeidsmigranten**. Vaak hebben zij de juiste kennis en skills, maar kunnen we ze helpen met taalonderwijs en sociale contacten
- We hebben steeds vaker ook digitaal contact met zorgverleners. Dat is soms makkelijker en sneller. Daarom helpen we inwoners ook om digitaal zelfstandig te worden, onder andere door de **ontwikkeling van een digitaal zorgplatform**. Hier kunnen inwoners gemakkelijk zorg vinden, afspraken maken en informatie krijgen over beschikbare hulp. Lokale campagnes en trainingen om digitale vaardigheden te vergroten zorgen dat iedereen gebruik kan maken van online zorgverlening
- Los van de onlinemogelijkheden blijft de **bereikbaarheid en toegankelijkheid van lokale zorginstellingen** natuurlijk ook van groot belang
- **Mantelzorgers zijn onmisbaar**. D66 wil dat zij de waardering en ondersteuning krijgen die ze verdienen. Dat betekent: duidelijke informatie, de mogelijkheid om op adem te komen, flexibele werktijden en plekken waar ze elkaar kunnen ontmoeten, ervaringen kunnen delen en waar nodig hulp kunnen krijgen

- We willen meer investeren in wijkteams waar mensen terecht kunnen voor verschillende soorten hulp, **van zorg tot ondersteuning bij geldzaken of sociale problemen**

6. Jeugd

Voor D66 Haarlemmermeer is het versterken van jongeren een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Wij willen dat scholen, zorgprofessionals, ouders, sociaal werkers en jongeren samen optrekken. In zo'n netwerk kan onze jeugd opgroeien met kansen, vertrouwen en gezondheid.

6.1 Opgroeien met kansen: van peuter tot puber

Een kansrijke jeugd begint bij een sterke basis. Dat begint met goede en toegankelijke opvang voor de allerkleinsten: minimaal vier dagen per week, voor elk kind, voor elk inkomen. We investeren daarom in voorzieningen dicht bij huis. In buurthuizen en op ontmoetingsplekken voor ouders zijn speelochtenden voor de kinderen en wordt hulp geboden in de opvoeding. Ouders moeten vanaf de geboorte kunnen rekenen op steun van jeugdzorg en programma's in de wijk. Zo voorkomen we problemen en bevorderen we gelijke kansen vanaf het allereerste begin.

Sterker staan in de puberteit

Als kinderen ouder worden, neemt hun zelfstandigheid toe. En daarmee ook de uitdagingen waar zij én hun ouders voor komen te staan. D66 wil jongeren vanaf hun tiende levensjaar ondersteunen in hun ontwikkeling. En dus niet pas als het misgaat. Dit vraagt om betrokken professionals, toegankelijke voorzieningen en een leefomgeving waarin jongeren zich veilig en welkom voelen.

Extra aandacht voor nieuwe stappen

De overstap van de basisschool naar de middelbare school is voor veel jongeren een spannend moment. D66 wil extra ondersteuning in deze overgangsfase. Dat kan zijn door meer aandacht te geven aan sociale weerbaarheid en leren om te gaan met nieuwe verwachtingen. Scholen spelen hierin een sleutelrol, samen met jongerenwerk en het maatschappelijk werk.

School is meer dan alleen rekenen en taal

D66 wil dat jongeren ruimte krijgen om hun talenten te ontdekken. Dat kan zijn via techniek voor video en animatie, maar ook op creatief vlak met aandacht voor muziek en dance. Naast de basisvakken als rekenen en taal verdienen ook levensvaardigheden veel meer aandacht:

- Hoe ga je om met geld en zorg je dat je niet in de schulden komt?
- Wat is goede en gezonde voeding en waarom is dat belangrijk?
- Wat is het nut van bewegen en hoe of waar kan ik dat doen?
- Hoe ga ik om met sociale media en andere digitale tools?

Gemeente, onderwijs en maatschappelijke partners moeten hierin samen optrekken.

Meer ontmoetingsplekken voor jongeren

Wij ondersteunen plekken waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en waar altijd een

vertrouwd gezicht aanwezig is. Denk aan jongerenwerkers of buurtcoaches die activiteiten organiseren. Zij kunnen ook luisteren en helpen bij praktische vragen. D66 ziet hierin een duidelijke rol voor wijkcentra, scholen en buurthuizen.

Sporten, spelen en ontspannen

Jongeren moeten zich thuis kunnen voelen in hun buurt. Daarom investeren we in veilige, toegankelijke plekken om te sporten, spelen en ontspannen. We betrekken jongeren ook bij het inrichten van hun eigen omgeving. We willen ze ervan overtuigen dat hun stem meetelt in alle plannen die de gemeente maakt om hun leven mooier te maken.

6.2 Netwerk rond jongeren versterken

Elk kind moet opgroeien in een omgeving waarin hulp op ieder moment vanzelfsprekend en dichtbij is. Alleen door vanaf het begin al te investeren in samenwerking en blijvende ondersteuning, bouwen we aan een samenleving waarin kinderen gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. D66 kiest voor een benadering waarin gezinnen er nooit alleen voor staan.

Minimaal 4 dagen kinderopvang

Ouders moeten vanaf de geboorte van hun kind gemakkelijk toegang hebben tot ondersteuning bij de opvoeding. Bijvoorbeeld door bijeenkomsten in de wijk, thuisprogramma's en speelochtenden. Ook willen we dat jonge kinderen tot hun vierde jaar minimaal vier dagen per week naar de kinderopvang of peuterspeelzaal kunnen. Als dit financieel niet haalbaar is, ondersteunt de gemeente. Zo bevorderen we gelijke kansen vanaf de start.

Jongeren blijvend aandacht geven

Als kinderen ouder worden, verandert de behoefte aan ondersteuning. Juist dan kunnen jongeren en hun ouders nieuwe uitdagingen tegenkomen. D66 wil dat hulp dan beschikbaar blijft op en rondom school, in de wijk en digitaal. Te denken valt aan:

- Jongerenwerk voor problemen én leuke activiteiten
- Leerplichtondersteuning met coaching
- Psychologische hulp bij stress, prestatiedruk of thuisproblemen
- Aandacht voor gebruik van verdovende middelen, vapes en sigaretten

Samen met de GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst), jongerenwerk en ouders wil D66 investeren in voorlichting op scholen. Jongeren moeten goede informatie krijgen en ruimte voor open gesprekken. Ze moeten weten waar ze terecht kunnen en zich veilig voelen om hulp te vragen.

Gelijke kansen voor alle leeftijden

Vooraf in wijken waar mensen minder kansen hebben, wil D66 gezinnen hulp bieden. Scholen en de gemeente moeten actief samenwerken om achterstanden in bijvoorbeeld digitale toegang en schoolbenodigdheden weg te werken. Dat betekent

hulp bij het regelen van laptops, schoolontbijt en studiebegeleiding. Daarom stimuleren we huiswerkklassen, jongerenmentoren en weekendonderwijs.

Scholen zijn veel meer dan onderwijs

Scholen zijn het kloppend hart van de wijk. Hier ontmoeten kinderen, ouders en professionals elkaar. In het netwerk van scholen jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en jongerenwerk moeten we problemen vroeg opmerken en samen oplossen. Zo voorkomen we dat jongeren later uitvallen of pas hulp krijgen als het echt misgaat. Dan zijn de zorgen veel groter en de kosten hoger.

Meer geld naar voorkomen in plaats van genezen

We willen het gemeentelijk jeugdhulpbeleid hervormen door een deel van het budget te verschuiven van genezen naar voorkomen. Dit vraagt om heldere keuzes, waarbij de gemeente de leiding neemt. D66 wil minder geld besteden aan dure, gespecialiseerde zorg en meer aan:

- Jongerenwerk voor hulp aan jongeren bij problemen
- Schoolmaatschappelijk werk (hulp voor **leerlingen, ouders en leraren** op school)
- Groepsgerichte trainingen om vaardigheden te verbeteren en persoonlijk sterker te worden
- Begeleiding van ouders die dat nodig hebben

Rijke schooldag voor wie thuis minder krijgt

D66 steunt het landelijke voorstel voor een rijke schooldag. Op die dag is naast onderwijs ook ruimte voor sport, cultuur, talentontwikkeling en huiswerkbegeleiding. Dit aanbod helpt juist die leerlingen die thuis minder hulp krijgen. De gemeente kan scholen en partners ondersteunen in het opzetten van een dag met activiteiten die passen bij de eigen wijk.

6.3 Zó voelen jongeren zich thuis in de buurt

D66 wil dat **jongeren veilig, gezond en actief** kunnen opgroeien in hun eigen buurt. Daarom willen we dat **scholen, speelplekken, sportvelden en buurthuizen** voor **iedereen toegankelijk** zijn. Dat ziet er zo uit:

- **Scholen en sportaccommodaties moeten voor iedereen toegankelijk zijn**, ook voor ouders met jonge kinderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. We zorgen voor rolstoelvriendelijke ruimtes en informatie in meerdere talen. Zorgprofessionals werken samen met scholen via onderwijs-zorgprogramma's om te zorgen dat jongeren niet vastlopen als ze ziek worden en onderwijs altijd toegankelijk blijft
- We investeren niet alleen in speeltuinen, maar ook in **gratis sportmogelijkheden buiten schooluren**. Denk aan skatebanen, sportparken, basketbalpleintjes en spontane activiteiten op groene pleinen. Dit past bij 'meer jeugd in beweging', waarin we ook buiten sportverenigingen zoeken naar mogelijkheden om lekker te bewegen

- We maken fietspaden naar school veiliger en logischer. De gemeente werkt samen met scholen, buurtteams en ouders om 'Veilig naar School'-routes te verbeteren. We zorgen voor meer verlichting, goed onderhoud en verkeerslessen voor kinderen. **Zo maken we jongeren in een tijd van telefoons, fatbikes en e-bikes meer bewust van verkeersveiligheid.** We willen ouders ook helpen in het thuis bespreekbaar maken van risico's en gedrag in het verkeer. Zodat iedere ouder met een gerust hart zijn of haar kind laat fietsen
- We versterken buurthonken, jongerencentra en wijkhuizen, zoals De Nieuwe Silo en StudioS. **Plekken waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten, sporten, leren en zichzelf kunnen zijn.** De gemeente zorgt voor voldoende mensen om deze plekken te bemannen en beheren, zodat vraag en aanbod goed op elkaar aansluiten
- Sport en beweging moeten voor iedereen mogelijk zijn. We werken samen met buurtsportcoaches en landelijke initiatieven zoals 'Uniek Sporten' om te zorgen dat ook jongeren met een beperking mee kunnen doen. Niet alleen binnen verenigingen, maar ook in buurt en op school

7. Veiligheid

Het gevoel van vrijheid en veiligheid begint bij een fijne woonomgeving.

Haarlemmermeer is een veilige gemeente, ook in vergelijking met andere Nederlandse gemeenten (bron: waarstaatjegemeente.nl). Dat is belangrijk om naar te kijken, omdat het gevoel dat mensen hebben over (on)veiligheid soms niet overeenkomt met de werkelijkheid.

7.1 Jongeren als dader en slachtoffer

In veel gevallen van overlast en agressie zijn jongeren betrokken. Soms als dader, soms als slachtoffer. D66 Haarlemmermeer is in principe geen voorstander van veel cameratoezicht. Wij zien alleen wel bepaalde plekken in onze gemeente waar overlast en onveilige gevoelens toenemen. Op plaatsen waar grote groepen jongeren samenkomen en waar onrust ontstaat, kan cameratoezicht helpen om problemen te voorkomen. Daarom steunt D66 dit **als middel om toezicht te houden**.

Sterke jongeren voor een veilige toekomst

Jongeren hebben de toekomst. We zetten dan ook vooral in op het voorkomen van problemen. In alle delen van ons verkiezingsprogramma voor Haarlemmermeer en dus ook op het gebied van veiligheid. Want jongeren komen minder snel in aanraking met criminaliteit als ze:

- Goed in hun vel zitten
- Opgroeien in een veilige omgeving
- Geen zorgen hebben over schulden en inkomen
- Wonen en leren in een omgeving met kansen

Stichting Jongerenrechtbanken Nederland

D66 wil jongeren onderdeel maken van de oplossing van problemen en incidenten op bijvoorbeeld scholen. Dit gebeurt onder andere door de inzet van Stichting Jongerenrechtbanken Nederland. Hier houden leerlingen onder begeleiding een zitting over zaken die op school zijn gebeurd. Jongeren worden getraind als jongerenrechter, aanklager en advocaat. De zittingen zijn gericht op het oplossen van problemen. Daarnaast maken de leerlingen al op jonge leeftijd kennis met het rechtssysteem. Deze aanpak vergroot het draagvlak voor het samen oplossen van problemen en stimuleren we een vreedzame samenleving.

7.2 Iedereen beschermen tegen geweld

Geweld achter de voordeur kent vele vormen. Psychisch en fysiek geweld, gericht tegen kinderen, partners of onze oudere inwoners. Het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming zet in op bescherming tegen elke vorm van geweld tegen volwassenen en kinderen. Deze aanpak wordt met succes ingezet in onze gemeente!

D66 wil straatintimidatie aanpakken

Ongeveer de helft van de jongeren tussen 12 en 25 jaar heeft weleens te maken gehad met straatintimidatie. Dit treft vooral meisjes en vrouwen én mensen uit de LHBTQIA+-gemeenschap. Haarlemmermeer kent hiervoor momenteel geen specifieke aanpak en dat moet veranderen. D66 wil inzetten op:

- Bewustwording
- Vergroten van meldingsbereidheid
- Verbeteren van de veiligheid op straat
- Trainen van boa's in herkennen en aanpakken van straatintimidatie

7.3 Zorg en veiligheid in de wijk

Zorg en veiligheid worden vaak los van elkaar gezien, terwijl ze veel met elkaar te maken hebben. Zo zorgen inwoners met onbegrepen gedrag vaak voor onrust en overlast in de wijk. Niet omdat ze dat willen, maar omdat ze de juiste zorg en begeleiding missen. D66 wil zorgen voor voldoende budget om de maatregelen te treffen en de hulp te bieden die in deze noodsituaties nodig zijn.

Buren helpen om elkaar te helpen

Verder geldt ook hier dat voorkomen beter is dan genezen. Inwoners met psychische problemen moeten in de wijk makkelijk ondersteuning kunnen krijgen als het minder goed gaat. Maar ook voor burens is het belangrijk om te weten wat je kunt doen als mensen zich anders gedragen dan jijzelf.

Aparte woonvormen om mensen rust te gunnen

Voor inwoners die voor zó veel overlast zorgen dat ze niet meer in een wijk kunnen wonen, maken we budget vrij voor de ontwikkeling van zogenaamde Skaeve Huse. Dit is een Deense woonvorm (letterlijk 'scheve huizen') waarbij mensen in een eenvoudig eenpersoonshuis zitten op een afgelegen locatie. Hier hebben ze rust en begeleiding en veroorzaken ze geen overlast voor anderen.

8. Bestuur

D66 Haarlemmermeer wil dat iedereen mee kan doen in de samenleving. Dat betekent ook gebruikmaken van digitale dienstverlening. Die moet van goede kwaliteit zijn en aansluiten bij de behoeften van de bewoners.

8.1 De gemeente is er voor de burgers

Als burgers hulp nodig hebben van de gemeente, moet de weg naar die hulp zo duidelijk mogelijk zijn. Dat geldt bijvoorbeeld in geval van ziekte, schulden of werkloosheid. Dit willen we bereiken door het volgende te doen:

- We gebruiken succesvolle ervaringen uit de praktijk om mensen te helpen op een manier die werkt
- Alle informatie is duidelijk en beschikbaar wanneer de inwoner die nodig heeft. De gemeente en haar samenwerkingspartners verwijzen de inwoners door naar partijen die ze in hun situatie nodig hebben
- De gemeente blijft ook fysiek in de buurt door inloopsprekuren aan te bieden in de wijk. Bijvoorbeeld in dorps- en wijkgebouwen of bibliotheken. Wijkteams zijn beschikbaar voor alle vragen
- We introduceren het recht op vergissen. Als inwoners een fout maken in het contact met de gemeente, worden ze hier niet direct voor gestraft. In plaats van een boete krijgen ze de kans om de fout recht te zetten. Dit draagt bij aan een betere relatie tussen inwoners en de gemeente

8.2 Als gemeente communiceren we inclusief en toegankelijk

D66 wil dat de gemeente duidelijk is in het contact met de burgers. Dit gaat over alle vormen van contact: spreken, schrijven en ook online. Dat ziet er in de praktijk zo uit:

- De gemeente kan de toegankelijkheid van de website toetsen met instrumenten van de branchevereniging VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Hiermee kunnen we onze informatie zo duidelijk mogelijk overbrengen. We kunnen dit ook nog uitbreiden met eenvoudige boodschappen zonder al te veel prikkels eromheen
- Formulieren die al ingevuld zijn en een makkelijke manier van inloggen maakt het voor iedereen eenvoudiger om informatie te krijgen en versturen
- De geschreven en digitale informatie is beschikbaar in meerdere talen
- Voor het goed overbrengen van de informatie vindt D66 het ook belangrijk dat vaker beeldmateriaal gebruikt wordt
- Op een menselijke manier met de inwoners communiceren is ook belangrijk. Dus niet alles via tekst of chatbots
- Als er rechtszaken lopen, zorgt de gemeente dat de informatie die de burger nodig heeft zo gemakkelijk mogelijk te begrijpen is. We willen de burger hierbij niet onnodig belasten

- We willen inwoners betrekken bij moeilijke besluiten en ze laten weten met welke problemen de gemeente hierbij te maken heeft. Dit draagt bij aan meer begrip
- D66 wil dat de gemeente groepjes burgers vraagt om het contact van de gemeente met haar inwoners te beoordelen

8.3 Mensen blijven computers controleren

De gemeente zal steeds vaker gebruikmaken van slimme computerprogramma's en gegevensonderzoek bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen. Dat is niet zonder risico's. Mensen kunnen in de knel komen doordat informatie bijvoorbeeld verkeerd wordt uitgelegd of begrepen. Het is belangrijk voor mensen om de computer goed te kunnen blijven controleren.

Samenwerken aan digitalisering

Het is de moeite waard om te onderzoeken of er een aparte digitale afdeling moet komen bij de gemeente. De beveiliging van informatie en de betrouwbaarheid van gegevens zijn hierbij belangrijke aandachtspunten. Haarlemmermeer moet hiervoor meedoen aan landelijke projecten van de overheid en samenwerken met bijvoorbeeld de G4, de 4 grootste gemeenten van Nederland (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag).

Wat D66 Haarlemmermeer wil

- De gemeente is **duidelijk over het gebruik van slimme computerprogramma's** en de **risico's die daarbij horen. Daar is zij open over en geeft uitleg**
- **Nieuwe technologie en het gebruik van persoonlijke gegevens** kunnen **moeilijke vragen oproepen over wat goed of eerlijk is**. De gemeente vraagt hierover **advies aan een onafhankelijke groep deskundigen** (een ethische commissie)
- Bij het nemen van **belangrijke beslissingen** met de hulp van een computerprogramma, moet **een mens altijd de laatste beslissing nemen**, niet de computer
- Meer aandacht voor een veilige gemeentewebsite en voor **cyberveiligheid** (het goed beschermen van digitale systemen)

9. Financiën

D66 Haarlemmermeer vindt het belangrijk dat de financiën van de gemeente op orde zijn en dat uitgaven zijn gericht op de toekomst. Door als gemeente nu de juiste investeringen te doen, kunnen we toekomstige kosten beperken. Zo zorgen we voor een leefbaar Haarlemmermeer, nu en op de lange termijn.

Investeren in een duurzame gemeente

Een van de investeringen die wij hebben voorgesteld is om de gebouwen van het sportcomplex SKWA en theater C. Hoofddorp te verduurzamen. Daarmee besparen we in de toekomst aanzienlijk op energiekosten, terwijl we nu al werken aan een duurzamere gemeente. Zo brengen we onze principes van duurzaamheid en verantwoord financieel beleid in de praktijk.

Concreet betekent dit dat D66 overweegt de onroerendezaakbelasting (OZB) te verhogen, zodat de eerdergenoemde investeringen betaald kunnen worden.

Europees geld om plannen mee te betalen

Tegelijkertijd vindt D66 het belangrijk dat we op een verantwoordelijke manier met belastinggeld omgaan. Gemeentelijke activiteiten zonder maatschappelijk effect of meetbare resultaten horen wat D66 betreft niet thuis in de begroting. Ook moeten we altijd eerst onderzoeken of de gemeente gebruik kan maken van Europese subsidies om investeringen te kunnen doen. D66 streeft naar een portefeuille Europa binnen het college van B&W.

Zo willen wij financiële ruimte maken om te kunnen investeren in de toekomst, en tegelijkertijd onze gemeente betaalbaar houden.

Inwoners zo min mogelijk belasten

We willen kortingen van de landelijke overheid op het Gemeentefonds zo veel mogelijk tegenhouden of terugdraaien. Onder andere om de jeugdzorg zo goed mogelijk uit te kunnen blijven voeren. Als de kortingen onvermijdelijk blijken te zijn, willen we zorgen dat die de inwoners van Haarlemmermeer zo min mogelijk raken. Bijvoorbeeld door de extra kosten te dekken door:

- De toeristenbelasting te verhogen
- De reclamebelasting te verhogen
- Invoering van forensenbelasting voor mensen met een tweede huis in de gemeente

De vervuiler betaalt

D66 wil de kosten van vervuiling eerlijk verdelen. Een onderdeel daarvan is: de vervuiler betaalt. Dat betekent dat mensen of bedrijven die vervuiling veroorzaken zelf de kosten daarvan betalen, in plaats van dat we daar met z'n allen voor opdraaien. Zo betaal je bijvoorbeeld minder voor een kleine afvalbak en meer voor een grote.

We willen dit principe ook graag toepassen op de rioolheffing. Dit wil zeggen dat deze heffing afhankelijk wordt van het watergebruik per huis, in plaats van de oppervlakte van je huis. Daardoor belonen we mensen die minder water gebruiken en dus ook de riolering minder belasten.

Belastingvrijstellingen voor lagere inkomens

Voor een aantal gemeentelijke belastingen krijgen mensen met een laag inkomen een vrijstelling. Wij willen dat het voor iedereen die deze vrijstellingen kan krijgen makkelijker wordt om ze aan te vragen. Nog mooier zou het zijn als we deze vrijstellingen automatisch kunnen toekennen. Zo helpt de gemeente je als je (tijdelijk) wat minder geld beschikbaar hebt.